

Ващук Олеся Петрівна,

професор кафедри криміналістики
Національного університету «Одеська
юридична академія», доктор юридичних
наук, професор;

Ірхін Юрій Борисович,

завідувач відділу психологічних досліджень
Київського науково-дослідного інституту
судових експертиз, кандидат психологічних
наук, доцент

ЕКСПЕРТНЕ ЗАВДАННЯ: ДОСЛІДЖЕННЯ НЕВЕРБАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ

Наявність сформованого експертного завдання по дослідженню невербальної поведінки спрямовує експерта на конкретне дослідження з наявним колом об'єктів та підготовкою відповідей на поставлені питання. Здавалось би, не важко. Проте складності з'являються вже на підготовчій стадії експертизи і під час попереднього дослідження зі змістом самого завдання та необхідності розширення чи звуження поставлених питань на вирішення. Відправною точкою є саме завдання, то виникає питання: чи варто класифікувати завдання дослідження невербальної інформації в теорії з метою їх більш цілеспрямованого та оперативного обрання на практиці?

Полянський А.О., Юодкайте-Гранскіене Г. пропонують згрупувати завдання конкретної судової експертизи в таку ієрархію:

1) атрибутивні завдання (окреме дослідження конкретних виявлених об'єктів, встановлення певних їх властивостей: форми, розміри, індивідуальні та групові ознаки тощо);

2) аналітико-валідаційні завдання (аналіз сукупності встановлених властивостей, ознак об'єктів, які визначають придатними (або непридатними) для подальшого експертного дослідження);

3) аналітико-синтезувальні завдання (порівняльні дослідження об'єктів, аналіз ознак, що збігаються чи, навпаки, різняться; причини й умови їх утворення та оцінка ознак, які співпадають);

4) ілюстративно-оформлювальні завдання (підготовка ілюстрації у вигляді фотографій, креслень, графіків, хроматограм, номограм, таблиць тощо; позначення значущих ознак у цих фотографіях, хроматограмах, номограмах; складання тексту висновку експерта, який разом з ілюстраціями судовий експерт підписує і завіряє печаткою судово-експертної інституції);

5) розподіл завдань за послідовністю: первинні, проміжні та кінцеві [1, с. 188–189].

Завдання дослідження індивідуально-психологічних особливостей невербальної поведінки осіб, зафіксованих у відеозаписах в залежності від їх типу можна розділити на ідентифікаційні, групофікаційні, діагностичні, класифікаційні, ситуаційні.

Під час формування технічного завдання для виконання науково-дослідної роботи «Розробка методики застосування засобів аудіовізуальної психодіагностики при дослідженні індивідуально-психологічних особливостей невербальної поведінки осіб, зафіксованих у відеозаписах» (далі – НДР) в Київському науково-дослідному інституті судових експертиз, науковці керувалися одним із загальних завдань судової психологічної експертизи – дослідження індивідуальних особливостей особи. Що знайшло своє подальше тлумачення ними, як то психологічне дослідження індивідуальних особливостей розглядається як результат пізнавальної діяльності психофізіологічної сутності учасника кримінального провадження в його взаємозв'язку з вербальною та невербальною поведінкою, що охоплюється теоретичною й практичною психологією як форма усвідомленого пошуку і пізнання істини (теоретичне, прикладне, фундаментальне, експериментальне) у кримінальному провадженні [2].

Слід різнити типи, види та зміст завдань дослідження із засобами аудіовізуальної психодіагностики індивідуально-психологічних особливостей невербальної поведінки осіб, зафіксованих у відеозаписах, в теорії і на практиці. Де в теорії конкретного виду експертизи спостерігається розгалуженість завдань, їх глибока змістовність. На практиці (експертні завдання) ж, відбувається дослідження відповідно до конкретних матеріалів експертизи та обставин, що необхідно встановити. В будь-якому випадку, практика базується та похідна з теорії, проте має суттєві відмінності.

Зміст завдань та питань при дослідженні із засобами аудіовізуальної психодіагностики індивідуально-психологічних особливостей невербальної поведінки осіб, зафіксованих у відеозаписах залежить від таких чинників:

- характеристик відеозаписів (кількісні, якісні);
- обставини події (встановлені, доведені, не з'ясовані);
- ознаки та властивості осіб, зафіксованих у відеозаписах;
- кваліфікація та досвід експерта з дослідження індивідуально-психологічних особливостей невербальної поведінки осіб, зафіксованих у відеозаписах.

Дослідники НДР визначили, що експертними завданнями дослідження із засобами аудіовізуальної психодіагностики індивідуально-психологічних особливостей невербальної поведінки осіб, зафіксованих у відеозаписах, є:

- 1) виявлення окремих функціональних індивідуально-психологічних динамічних та кінематичних особливостей рухової моторики невербальної поведінки осіб;

2) здійснення порівняльного аналізу виявлених окремих функціональних індивідуально-психологічних динамічних та кінематичних особливостей рухової моторики невербальної поведінки осіб на предмет установлення їх конгруентності [2].

Відповідно, спостерігається залежність та послідовність другого завдання від першого, наявність двох параметрів для діагностування (динамічні та кінематичні особливості рухової моторики невербальної поведінки особи), обмеженість саме засобами аудіовізуальної психодіагностики при дослідженні, необхідність здійснення порівняння на предмет конгруентності.

Список використаних джерел

1. Полянський А. О., Юодкайте-Гранскіене Г. Щодо класифікації завдань загальної теорії судової експертизи і практичної судово-експертної діяльності (оглядова стаття). *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. Харків : Право. 2020. Вип. 22. С. 179–192.

2. Технічне завдання на проведення науково-дослідної роботи за темою: «Розробка методики застосування засобів аудіовізуальної психодіагностики при дослідженні індивідуально-психологічних особливостей невербальної поведінки осіб, зафіксованих у відеозаписах», Київський науково-дослідний інститут судових експертиз, 2019 р.

Корж Валентина Павлівна,
професор кафедри кримінального процесу,
криміналістики, експертології Харківського
національного університету внутрішніх
справ, доктор юридичних наук, професор

ТИПОВІ СЛІДЧІ ПОМИЛКИ ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ ТА СПОСОБИ ЇХ УСУНЕННЯ

У юридичній літературі слідчі помилки були предметом наукового дослідження, зокрема в роботах В.П. Бахіна, Р.С. Белкіна, В.Г. Гончаренка, Н.І. Клименко та інших. І як правильно вважають дослідники, що слідча помилка – це невиконання слідчим вимог кримінального процесуального закону і наукових рекомендацій при проведенні процесуальних дій, та не проведенні необхідних за обставинами процесуальних дій, що призвело до прийняття рішень, які суперечать закону, або цілям розслідування.

Аналіз кримінальних проваджень проти власності, в тому числі, що залишилися нерозкритими, дозволяє виокремити слідчі помилки при огляді місця події, які призвели до неякісного розслідування. Низький рівень розкриття цих злочинів – це результат неналежної професійної підготовки слідчих, оперативних співробітників з криміналістики, оперативно-розшукової діяльності та ігнорування ними криміналістичних